

Mach og Nørby i RÆSON:

Tyrkiet hører hjemme i EU

Skrot angsten for "De Andre" og opdatér EU

Af Trine P. Mach, EP-kandidat og talsperson for JuniBevægelsen (liste J), projektleder i WWF Verdensnaturfonden

De Radikale vil det. Venstre vil det vist. Socialdemokraterne vil det måske. De Konservative vil det, bare ikke nu. Dansk Folkeparti vil det ikke. De går til EU-parlamentsvalg på at afvise Tyrkiets medlemskab af EU. Allerede i 2002 var Tyrkiet et hedt emne under EU-konventets arbejde med forfatningsudkastet: Er tyrkerne rigtige europæere, vil den tyrkiske stat lægge hovedtørklædet? Er EU et kristent fællesskab? Selv paven promoverede fælles kristen arv som noget overlegent (var jeg pave, havde jeg nok valgt en noget lavere profil - i betragtning af den katolske kirkes fortidige eskapader og undertrykkelse af kvinders ret til at bestemme over egen krop).

Bortset fra Dansk Folkeparti lyder det nu, at Tyrkiet kan blive medlem, når landet lever op til Københavns-kriterierne. Nyrup Rasmussen har imidlertid netop udtalt, at der mindst går en generation, før Tyrkiet er klar. Og så er der linet op til kamp om de gratis point. Det var Socialdemokraterne, der satte Tyrkiet medlemskab i udsigt. Det kan Nyrup vel ikke løbe fra - som kommende EU-parlamentariker?

Faktum er, at Nyrup klart har fat i den lange ende. Det bliver næppe indenfor de næste 5 år, at EU - og dermed EU-parlamentarikerne - skal tage stilling. Tyrkiet plages af systematiske krænkelse af menneskerettighederne – det kurdiske mindretal, tortur, fængslinger uden rettergang, en effektivt opererende sikkerhedstjeneste. Tjek blot Amnesty International's rapporter. Der er mange hjemmeopgaver til Tyrkiet.

Selvom det i virkeligheden nok får temmelig mange til at ånde lettet op, slutter spørgsmålet om Tyrkiets medlemskab bare ikke der. Det handler om langt mere end Københavnskriterier, nemlig: Europæisk magtfordeling og europæisk selvforståelse.

Allerede Nice-traktaten tildeler de store lande meget magt. EU-forfatningen stadfæster, at befolkningstal yderligere skal gives vægt gennem det såkaldte "doblede flertal". Der skal ikke meget fingerregning til at se, at med Tyrkiet og måske Rusland, vil EU sættes under ledelse af en tysk-tyrkisk-russisk akse. Sveden springer frem på panden af mangt en statsleder. Men kan den europæiske samarbejdsmodel "Rom 1957" ikke bære et tyrkisk medlemskab, når landets menneskerettighedsregnskab og demokratiske strukturer er til det – så er det modellen, der må efterses. Det er EU's hjemmeopgave.

Verden har forandret sig radikalt siden 1957. Den geografiske placering gør Tyrkiet til en vigtig legekammerat, og giver faktisk EU en chance for at opdatere samarbejdsmodellen: "Alle skal være med i alt" skal erstattes af "Et Europa i flere rum". Det handler også om sikkerhedspolitik. Et demokratisk

Tyrkiet, der ikke tvinges til at vælge mellem Europa og ”de andre”, har en stabiliserende effekt som brobygger til den Arabiske verden - og kan dæmpe den kunstigt skabte konflikt mellem civilisationer.

Her kommer den europæiske identitet og selvforståelse ind: Bekymringen for ”Den Anden” bunder i en dybtliggende skepsis overfor islam. De mest følelseladede tegner det moderne Europa - med dynamisk kultur og værdier - udviklet fra en kristen vugge. Sætter lighedstegn mellem kristendom, pluralisme, demokrati og en sekulær samfundsorden. Modsat Tyrkiet og islam, som tegnes mere statisk, forstenet og med få antydninger af nuancer. Islam puttes i samme bøtte som formørkelse, autoritært styre og religiøs stat. Og for mange er den bagvedliggende bekymring: Kan EU lukke så mange millioner ikke-kristne ind i varmen? Kan vi nu *regne* med, at tyrken kan holde sig på den moderate måde? Kan islam og ”demokratisk civilisation” overhovedet gå hånd i hånd?

Selvfølgelig kan de det. Nok er den mest larmende del af islam ikke voldsomt pluralistisk. Det er politisk misbrug af religion aldrig. Men EU skal ikke svinge fanen ”Enten er I med os eller også er I mod os” - og ikke fastholde religionen som en væsentlig forskelsmærke.

Stemmetal og identitet er ikke rimelige grunde at afgøre forholdet mellem EU og Tyrkiet på. Den dag Tyrkiet med al rimelighed kan siges at være en retsstat med tilnærmelsesvis styr på menneskerettighederne, da kan absolut intet begrunde afvisningen af et medlemskab. Hvis den tyrkiske befolkning vel at mærke vil.

EU har valget mellem at vise sig ugyldig som den politiske organisation, mange lande orienterer sig mod. Eller at turde samarbejde med lande, hvis borgere hellere bruger et bedetæppe end går i kirke – men som erkender, at det politiske system er demokratisk og sekulært: ”Tænk, tro, spis hvad I vil, så længe I er med på at efterleve og aktivt sikre principperne for et politisk fællesskab med uomtvistelige spilleregler: Adskillelse af stat og religion, respekt for menneskerettighederne og retsstatsprincipper.” De samfundsværdier har grobund i alle lande, hvor folk har muligheder for at sige deres mening.

EU kan løse sin del af hjemmeopgaven ved at opdatere Model 1957 og installere fleksible strukturer. Forfatningsforhandlingerne er en oplagt mulighed, om den politiske vilje er der. Insh’Allah [om Gud vil, red.].

EU er ikke en religiøs sekt!

Af: Ellen Trane Nørby, EP-kandidat for Venstre.

Lad mig starte med at slå fast, at EU er et politisk-økonomisk samarbejde – ikke en religiøs sekt! Når man lytter til diskussionen om Tyrkiets optagelse i EU, så er det i høj grad lykkedes repræsentanter fra Dansk Folkeparti og andre personer at hetze en stemning op, som handler om *dem og os*. I bedste Huntington-stil gør man optagelsen af Tyrkiet i EU til en religiøs konflikt og brydning - et *Clash of Civilisations* [den amerikanske politolog Samuel Huntington skrev i sommeren 1993 artiklen med titlen ”The Clash of Civilizations” i tidsskriftet *Foreign Affairs* (i 1996 fortsatte han argumentet i bogen ”The Clash of Civilizations and the Remaking of World Order”). Spådommen lød, at international politik i

fremtiden ville blive karakteriseret af sammenstød mellem verdens 'civilisationer' - den vestlige, islamiske, kinesiske m.fl. Red.]

Tyrkiet ansøgte formelt allerede om medlemskab af det daværende EF i 1959 - samtidigt med Grækenland. Kort tid efter begyndte forhandlingerne om en associeringsaftale. Men forhandlingerne blev ved militærkuppet i 1960 afbrudt og først genoptaget i 1963, hvor den såkaldte Ankara-aftale mellem Tyrkiet og EU blev underskrevet. Tyrkiet har siden 1948 været medlem af OSCE; siden 1949 af Europarådet - og landet var desuden med til at oprette NATO, hvor det siden har været et aktivt medlem. Da Tyrkiet i 1987 gentog sig ansøgning om medlemskab af EU accepterede medlemslandene ansøgningen og indikerede, at de opfattede Tyrkiet som et europæisk land. Samme år havde kredsen af EF lande afvist at modtage en ansøgning fra Marokko - med den begrundelse, at man opfattede Marokko som et Nordafrikansk land, ikke et europæisk.

Dermed burde det være åbenlyst, at beslutningen om at acceptere Tyrkiet som et europæisk land allerede er truffet i EU. Fokus for debatten burde derfor være et helt andet end det vi ser nu.

Det er klart, at Tyrkiet kan blive et valgkampstema, hvor man kan score billige point på at indtage det ledige standpunkt - eller forsøge at lukke diskussionen inde i en kasse og undgå at svare på spørgsmål, som vedrører Tyrkiet ved at sige, at det ikke er et tema, vi bør tage stilling til nu, men noget, som ligger en menneskealder fremme i tiden. Senest har Nyrup meldt sig på banen og cementeret, at Tyrkiets eventuelle optagelse i EU ligger mindst en generation ude i fremtiden. En udtalelse, som man nødvendigvis er nødt til at problematisere set i lyset af, at det var Nyrup, der var med til at anerkende Tyrkiet som et kandidatland på topmødet i Finland i 1999 og varmt talte for den tættere tilknytning.

Med Murens fald, Sovjetunionens opløsning og østblokkens frigørelse blev optagelsen af de central- og østeuropæiske lande første prioritet for EU. Forhandlingerne med ansøgerlandene skred frem - og i EU havde de fleste affundet sig med at have Tyrkiet siddende i venteværelset uden at skulle tage aktivt stilling til dem. Sådan forholdt det sig indtil 1999, hvor den Tyrkiske regeringsleder fik presset Tyrkiets ansøgning ind på dagsordenen. På topmødet i København i 2002 blev det desuden vedtaget at Tyrkiet på topmødet i december 2004 skulle evalueres på baggrund af Kommissionens fremskridtsrapport - samt at Tyrkiet skulle have en dato for påbegyndelsen af optagelsesforhandlingerne, hvis landet levede op til Københavnskriterierne. Nu forsøger flere politikere så at gemme sig bag denne dato og sige, at de først vil diskutere Tyrkiet, når Kommissionens rapport foreligger. Men hvad er det for et vaklende standpunkt - at man ikke klart tør sige, at tyrkerne er velkomne i samarbejdet når først de lever op til EU's optagelseskriterier?

Er Tyrkiet ikke klar til november, så må processen gå videre. Efter min mening lever Tyrkiet på nuværende tidspunkt ikke op til Københavnskriterierne. Det er et synspunkt, som underbygges, hvis man læser rapporterne fra forskellige menneskerettighedsorganisationer og minoritetsgrupper. Det er åbenlyst, at Tyrkiet stadig har massive krænkelser af menneskerettighederne, politiskundertrykkelse m.m. Men reformerne ruller og Tyrkiet er kommet en lang vej. Det er de lovende reformer og de positive kræfter vi fra EU's side bør støtte aktivt i Tyrkiet. Et skridt på vejen bør under alle omstændigheder være, at vi genforhandler den associerings- og handelsaftale som Tyrkiet har med EU. Hermed kan vi hjælpe reformkræfterne endnu mere på vej.

Når jeg taler med mine jævnaldrende generation af tyrkere, så siger de, at de føler sig europæiske, at de orienterer sig mod EU og vesten, at Vesten altid har været deres drivmotor og forbillede. Min gode bekendte Dogan sagde på et tidspunkt til mig: ”I siger, at vi ikke er et europæisk land. Men jeg føler mig som en europæer og det har jeg gjort de seneste 28 år af mit liv. Jeres demokrati og værdier har været bærende i mit politiske engagement. Hvad skal jeg kalde mig i morgen, nu hvor i lukker døren i hovedet på mig? Jeg er ikke Asiat, jeg er ikke Russer, jeg er ikke araber!

Eller lad mig spørge, hvad er det, Tyrkiet skal orientere sig i mod, hvis EU smækker en dør i hovedet på dem? Er det mod Mekka, mod Iran - eller et tredje sted?”

Som politiker skal man turde have mål, som rækker langt ud i fremtiden. Jeg er ikke bange for at sige, at jeg mener, at Tyrkiet skal med i EU, når de lever op til kriterierne og hvis de vel at mærke ønsker det til den tid. Optagelsen er ikke lige om hjørnet. Selv når den politiske beslutning er taget om at starte optagelsesforhandlinger med Tyrkiet, så vil det tage en rum tid inden Tyrkiet har implementeret EU's fælles lovrammer – *Aquis Communautaire*. Tyrkiet vil være et helt andet og udviklet samfund..

Jeg vil gerne medvirke til at sikre, at debatten om Tyrkiets medlemskab af EU ikke udvikler sig i en vulgær og menneskefjendsk retning. Debatten bør efter min opfattelse forholde sig nuanceret og reflekteret til Tyrkiet som ansøgerland. Tyrkiet skal ikke behandles hverken værre eller bedre end de øvrige ansøgere. Det er vejen frem både for menneskerettighederne i Tyrkiet - og for de demokratiske værdier i EU.

Ellen Trane Nørby (f.1980) afløste i juni Bertel Haarder som kandidat til Europaparlamentet for Venstre i Københavns Amt. Siden 1999 har hun været vice-præsident og siden præsident for LYMEC – den Liberale Ungdomsorganisation i Europa, som har 67 medlems-organisationer og 150.000 medlemmer. Medlem af Venstre og VU siden 1995. Har arbejdet som politisk sekretær på Christiansborg i fire år. Har fra 1999 været med til at arrangere en række demokrati-, forsonings- og uddannelses-seminarer for unge på Balkan, i Østeuropa og i Mozambique. ETN er født og opvokset i Nr. Nissum i Vestjylland, men flyttede i 1998 til København. Til sommer afslutter hun sin kandidatgrad i Kunsthistorie, som er suppleret med et to-årigt sidefag i Statskundskab.

Trine Pertou Mach er cand.scient.pol. fra Århus Universitet. Hun arbejder som projektleder for WWF Verdensnaturfonden og er talsperson for JuniBevægelsen og en af spidskandidaterne på liste J til EU-parlamentsvalget. Specialist i menneskerettigheder, demokratisering og civilsamfundsudvikling. 1998-2001 ansat som politisk akademisk medarbejder i EU-parlamentet med fokus på EU's institutionelle forhold (åbenhed, integration, komitologi, traktatforhandlinger og regeringskonferencer). 2001-3 ansat på EU-kommissionens delegation i Kairo, Ægypten med ansvar for NGO-bistand, civilsamfund, demokrati og fattigdoms-bekæmpelse; dækkede menneskerettigheds-situationen i landet. Har skrevet en række debatindlæg og bidrag til bøger (bl.a. "Udfordring Europa", Forlaget Politisk Revy, 2002: "Scenarier for europæisk samarbejde. Hvidbog om fire mulige udviklinger af det europæiske samarbejde" (kommer)). Hun er foredragsholder og debattør, og har bl.a. været kommentator for Dagen og dagbladet Information.